

Sygn. akt IV CZ 42/18

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Joanna Misztal-Konecka

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z wniosku "G." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przy uczestnictwie Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta G.
o nadanie klauzuli wykonalności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 marca 2019 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w B.
z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt II Cz (...),

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 23 maja 2016 r. Sąd Rejonowy w S. na podstawie art. 25e ustawy z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym nadał bliżej określonym wyrokom zaocznym klauzulę wykonalności przeciwko uczestnikowi, Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta G., jako następcy prawnemu pierwotnego dłużnika. Zażalenie na to postanowienie, wniesione przez uczestnika postępowania klauzulowego, zostało postanowieniem z 24.11.2017 r. odrzucone przez Sąd Okręgowy w B. jako spóźnione (art. 373 w zw. z art. 370 k.p.c.).

Na postanowienie o odrzuceniu zażalenia Skarb Państwa - Prezydent Miasta G. wniósł zażalenie, kwestionując stanowisko o niezachowaniu terminu

do wniesienia zażalenia. Postanowieniem z 28.2.2018 r. Sąd Okręgowy odrzucił to zażalenie z powołaniem się na jego niedopuszczalność. Zdaniem Sądu Okręgowego, nie została spełniona przesłanka zastosowania art. 394¹ § 2 k.p.c., ponieważ w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności nie przysługuje skarga kasacyjna. Na powyższe postanowienie uczestnik wniósł zażalenie, wskazując na nieważność postępowania wynikającą z rozpoznania dwu ostatnich zażeń przez Sąd Okręgowy, w którego składzie występował ten sam referent. Zarzut nieważności postępowania został wsparty przywołaniem wyroku ETPCz z 24.7.2012 r. zapadłego w sprawie Toziczka przeciwko Polsce (skarga nr 29995/084).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne.

Zakres dostępności zażalenia do Sądu Najwyższego regulują w sposób enumeratywny przepisy art. 394¹ § 1, 1¹ i 2 k.p.c., które na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. znajdują odpowiednie zastosowanie do innych rodzajów postępowań unormowanych w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym do postępowania w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, również z zaznaczeniem przejścia uprawnień (art. 788 k.p.c.).

Spośród tych podstaw, w okolicznościach niniejszej sprawy rozważenia wymaga jedynie możliwość zastosowania art. 394¹ § 2 k.p.c. Zgodnie z powołanym unormowaniem, w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹, a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Dopuszczalność zażalenia jest zatem uzależniona od tego, czy w sprawie przysługuje skarga kasacyjna, a jednocześnie, czy zaskarżone postanowienie sądu drugiej instancji należy do postanowień kończących postępowanie w sprawie, z wyłączeniami wymienionymi w art. 394¹ § 2 *in fine* k.p.c.

Zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, czyli postanowieniem, którego uprawomocnienie się powoduje zamknięcie drogi do rozstrzygnięcia

sprawy co do istoty w danej instancji (zob. postanowienie SN z 11.8.2005 r., III CNP 4/05 i powołane tam orzeczenia). Do kategorii postanowień kończących postępowanie w sprawie nie są zaliczane postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, jak również postanowienia wydane po rozpoznaniu zażalenia na postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności (zob. postanowienia SN z 11.8.2005 r., III CNP 4/05, z 27.1.2006 r., III CZ 107/05, z 4.10.2007 r., V CZ 54/07 i z 23.3.2011 r., V CZ 3/11) oraz postanowienia odrzucające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności (zob. postanowienie SN z 27.1.2006 r., III CZ 107/05).

Skoro bowiem mowa o postanowieniach kończących postępowanie „w sprawie”, to zaliczyć można do nich tylko postanowienia odnoszące się do sprawy jako całości poddanej pod osąd, a nie zamykające jedynie jakąś kwestię wpadkową lub kończące postępowanie pomocnicze (zob. szerzej postanowienia SN z 4.10.2007 r., V CZ 54/07 oraz z 11.8.2005 r., III CNP 4/05). Tymczasem do takich właśnie postępowań pomocniczych należy zaliczyć postępowanie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności, toczące się poza ramami postępowania rozpoznawczego, a jednocześnie służebne względem postępowania egzekucyjnego.

Wobec niespełnienia określonych w art. 394¹ § 2 k.p.c. przesłanek dostępności zażalenia do Sądu Najwyższego, zażalenie wniesione przez uczestnika, jako niedopuszczalne, podlegało odrzuceniu na podstawie art. 373 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

Stwierdzenie podstaw odrzucenia zażalenia powoduje, że Sąd Najwyższy, tak samo jak w wypadku odrzucenia skargi kasacyjnej, jest zwolniony z rozważania sformułowanego przez skarżącego zarzutu nieważności postępowania, jako ewentualnej przesłanki uchylecia orzeczenia. Badanie takie wchodzi bowiem w rachubę tylko w razie przystąpienia do rozpoznania zażalenia, co zależy od jego skutecznego wniesienia (zob. postanowienie SN z 23.11.2011 r., IV CZ 99/11). Jedynie zatem na marginesie wypada wskazać na nietrafność tego zarzutu,

wiązanego przez uczestnika z faktem wydania dwu kolejnych postanowień o odrzuceniu zażalenia w częściowo zbieżnym składzie orzekającym.

Wbrew wywodom skarżącego, art. 386 § 5 k.p.c. nie ma zastosowania do postępowania zażaleniowego, na podstawie ogólnego odesłania zawartego w art. 397 § 2 k.p.c., a dotyczącego odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu apelacyjnym do postępowania toczącego się na skutek zażalenia. Kwestia ta została jednoznacznie i przekonująco rozstrzygnięta w uchwale SN z 23.8.2006 r., III CZP 56/06. Konieczność zmiany składu sądu nie istniałaby zatem nawet w razie uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Stanowisko skarżącego jest więc tym bardziej niezasadne w okolicznościach niniejszej sprawy, w której dwukrotnie przez ten sam Sąd, w częściowo zbieżnym składzie orzekającym, wydane zostały postanowienia o odrzuceniu zażalenia.

Przyczyny nieważności postępowania nie powinny być interpretowane rozszerzająco, a na takiej właśnie interpretacji oparte jest zapatrywanie skarżącego, ograniczające się do przywołania wyroku ETPCz z 24.7.2012 r. zapadłego w sprawie Toziczka przeciwko Polsce (skarga nr 29995/084). Wypada jednak wskazać, że wyrok ETPCz, także w razie stwierdzenia naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, nie rozszerza przyczyn nieważności postępowania o skonkretyzowany przypadek ustalonego przez Trybunał naruszenia prawa do sądu. Wyrok taki powinien być natomiast dla ustawodawcy krajowego inspiracją do zmian prawodawczych, które usunęłyby ryzyko występowania zbieżnych naruszeń w kolejnych sprawach sądowych.

Niezależnie od tej uwagi ogólnej należy podkreślić, że okoliczności poddane ocenie ETPCz cechuje daleko idąca odmienność od przypadku rozstrzyganego w niniejszej sprawie. Skarżący wskazuje bowiem na „obawy o bezstronność sędziego” w sytuacji wydania dwu następujących po sobie orzeczeń formalnych, tymczasem w powołanej wyżej sprawie rozpoznanej przez ETPCz badaniem objęto dwukrotne, merytoryczne rozstrzygnięcie sporu w sytuacji częściowo tożsamego składu orzekającego. Z przedstawionych wyżej przyczyn nietrafna okazała się

argumentacja skarżącego zmierzająca do wykazania nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym.

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.

jw